

den døde: "Når jeg var liten, så var 7-8 år, jeg var gammel
syster till Anders o Carl Nilesen. Just som han var død lø-
te Carl psalmen Sødens skarpe pilas o hans lindes Duce.
Med likbleket hade man ofta tjent der liket stod.

Svejsning: Liken klæddes i vita hennestickade ull-
strumpar o i en vit säck eller dito skjorta o så ett
lakan över. Om den døde var guldringas togs de alltid av.

Kista: Det var de här svängda kistorna, som var så smala
mer vid fötterna och bredare vid allarna o ett stort högt
lock över. Kistan var svart o på locket var det ett stort stec-
kalestygge i linne, Annans utsmickning fanns ej. Sällan
blev gjorda kistor utåt Danmarks, hans bror Carl Persen
i samhället o oppat Louise var det färdig Carl Eikesen
o efter honom som Adol (= Adalfr). de kostade 10 Rd.
den sistnämnda gjorde kista till min förlä kisten, Same dag 1905.

Om en kvinna var i långt framskriden graviditet då han
dog, lade man i hennes kista huv, sax, nål och tråd. Det var
sistnämnda föremålen, bekväma kan när barnet föddes

Kista: forts.

efter dädren och kvinnor skulle va te händs när han skulle givna skärelde. Det där huckade var f. 1840
tala om att de hade för sig i hennes mors (född 1816) tid.
De hade t. o. m sett en fåra, som hade änat om hon varit.

Likbän: Tän i värtan, ja fram till 1850-60, var inte vägen från
Arneskaya ä de söder däran belägen byarna så gott som att
de kunde köras annat än med kälkas vintertid. Öresförin
man måste alla lik från dessa byar köras till kyrkan.

(Många mistaka gång kunde det hända, när vädet var
vackert, att timmelstebarna bar liket till vättvik
och därifrån raddes det till herrgården, men inga andra
tror jag.) De var 8 man i bärselaget, ä de turades om
att bära, byra och byra åt gången. Bärsel gädes för
varje särskilt tillfälle. Man svadde vidjor med en
ägla i varje ända. Genom dessa äglor stack man
en stäng ä vandra sidan om kistan, ä så bar
man med stängre på axeln. Efter framkaste till
^{nyttan}
kastades vejanica, och stängerna i en hög på plannen.

Likbår: f. o. t.

Man född 1840 brukade ibland tala om något visst tillfälle, som han varit med på någon särskild persons begravning, varvid han kunde säga: "A vijanna di sheek a da va så ynkeligt så". Det hänryftades då på att vederbörande var osaligt häckamman.

Likvagn: I min barndom hade de en likvagnshäck i byn, som de flyttade över på en vanlig arbetsvagn, men på 1880-talet beställdes någon hindo-lund för Örnshaga byalags räkning. Den likvagn som ännu användes. Den tillverkades i Oljeholm, himmrigt och kostade 135 Rd. Den lånades ut till de andra byarna för en Rd. gången. Någon stod ju i likvagnsbåren i Starvågan a han gårdsbåren åt a hära den så gjorde de, annars fick en annan hära. Det var långt ifrån alltid som de tog något betalt för själva skjutsot.

Ulfärdestab: Till att hålla ulfärdestalet eller, som det hette, läsa för liket bad de en (hallet) fram man, som hade lätt för att läsa och tala, (en hel del manningar) jag har

Ukfärdstal: facts.

Själö läst och talat för ett tjugoatal lik i minna dar.

Man läste och talade för liket innan locket lades på kistans.

Begravningsprocessionen: På den tiden man bar liket till kyrkan, eller fram till 1850-talet, gick en sångare framför likståget å sång psalmer. Kyrksångare Tallegran badde ju därute å det var merendels han som sjöng. Mot slutet var det förstas hans som sjöng och ibland denna var Karl. De hade ju mycket god och stark sångröst alla tre, å de gamla i byn brukade tala om att de kunde stå där i byn och höra sången på långt avstånd när likfärderna från någon av de söderut belägna byarna befann sig uppe på en backe.

Ankomet till kyrkan: Det berättades i minna barndomen att ingen själsspilling fick begravas i vigd jord i den gamla kyrkans och kyrkogårdens tid. (Före 1847, minn. anm.) Dessa begravs utanför den nya kyrkogårdsmuren. Till den nya kyrkogården (efter 1847) finns det i början en liten trappa strax väster om kyrkportarna, som de an-

ACC. N:R M. 11129:5 L. U. F. 70.

Anteckning till kyrkans fört.

Vände för att värka upp med förändare av kistan med
självspillningar upp på murkränst, varefter kistan asades
över muren in på kyrkogården. Nägot av år 1900-1905
då Kåre Svärd på Björnskaug begravs var jag med å bae. Han
bars genom porten och stora graven till självspillningar-
nas begravningsplats i det nordvästra hörnet av den
korsbyggda kyrkan, dit solens strålar sällan hittar.
Ingen präst eller klarkare mätte, ingen klocka ringde, inget
följe följde honom.

Jordfästning: Jordfästning skedd för nästan oundgängligt
å helgdag före Eidsfesten. Ingen jordfästes för än efter
tre dagar, man var rädd för skudiden. Alla jordfästes uti
i uti skur. Alla släktingar hastade därpå tre skoules mull
på kistan. Ennen ästes ingen av de manliga deltagarna
i begravningsföljet inna dessa ringa in i kyrkan. Delgjorde
de så långt fram som när min första hustrus begravs 1905. (?)
Måken ville i allmänhet inte vara med å ösa igen sin
hustrus grav, men när brukade berättla om en från Ugraväs,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

fordfästning, fests.

Son var med å öste igen sin hustru kvar i sitt auktions Svett.

Det har hänt äro under samma tid att lik ställt inne i kyrkan under högmässan. —. När min fars farfar Jonas Månsson var död så sa kyrkoherde Gaupers till sin hjälpspräst: För honom vill jag själv hålla "personalen". Han var äpp på predikstolen å skröfste med honom alldeles förfärligt, brukade far, född 1829, tala om. En gång då fars farfar var sjuk, å farfar f. 1804 var så där en 5-6 år var han ute å likte å låtsade att han höll auktionen på far sinns kvalitetskap, då sa folk: Ja nu har Jonas Månsson inte långt kvar.

Vårskud av liktåget: Om det blev en lucka mellan skjutarna i likfärdan blev det snart lik igen från samma trakt.

Begravningsskalar: Man läste till och för maten och sjöng en psalm. Efter återkomst till sjukhuset åt den väl i drygt två timmar — si det var ju en facklig massa församling å smaka på må — å sen för den hem.

Kyrkatjänarens avlämning: I fars handan orlades liket

Kyrkotjänarnas ord fört,

till prästen i förhållande till den dödes ägodelar, som gick till
viss del till fattighuset. - jag har varit med när den
skänkats till kyrkans.

Gravplatsen: Den första som egentligen påte gravplats
på denna kyrkogård var Samuel i Bjestråmma. (?)

(Samuel föddes f. 1820 d. 1880, kyrkogården invigdes 1847. Uppstoden denna)

Barne begravs i särskild del av kyrkogården, liksom sjövispi-
liingar, de svara i den märkaste platsen nordväst om kyr-
kan. Dödfödda barn begravs i barnavdelningen. Sådanne
som de skiljts vid i förtid passade de på å be dödförvarna
grämma med ett par spödar i utöppnad grav.

Grav: Graven grävdes 3 alnar djup, men gräns den 2 meter.
Det är häst 40 år sen brukat ett klida grav med grannis böjda.
Nå, jag har aldrig hört talas om att någon grav varit
ständigt öppen. Det syftar väl på sådana som gick igen
i spårade? Visserligen var det ju sant med om Bergs-
rådet Aschan. Det talades om att han hade ett hål i
kyrkogårdsmuren, vilken han låg i jämt, men det är ju en
annan sak.

Gravvårdar: Till gravvårdar hade de mest träkrans, men så började man å gjuta järnkrans i Lisebo, å de som hade råd köpte sådana. Det kunde ibland stå hela palmkrans på de krossen. Så fanns på flera kors t. ex. palmkransar: "Jag skynds till den staden fort där vara salom på vägs part."

Ensomningskrans: Om man önskade ta någon planta från en gravkulle av t. ex. vintergräs, bad man först den döda om lov därtill. — Så långt fram som 1922 när man begravs var det en pärlkrans med bland blavsterhyllingar i sin banden försåsom det inga blavsterkransar, knappt någon blomma. Det hände någon gång att de sågande själva band en krans. De gjorde en träring å så visade de den med lingor eller mjölkvaris eller annat grönt å band med trimmatid (av linnetid)

Andra begravningsplatser: Runking mittan av 1800-talet fann man en kvinna sittande död på en sten gjuten vägen å jäkualabacken äster av Korumantorp. Man trodde att hon förgiftats av en rival. På denna plats

ACC. N:R M. 11129:9L. U. 7. 20.

Andra begravningsplatser:

kastade sin under några år de följande och i riket
eller en pinne. Miss Svärfar följande Båge bekräftar berättar
att Jär i bågarna alltid var en hög så stor som en vanlig
höken.

Maaning: i min barndom ställde de inte en några grav-
rustor till liken. De bara strödde hakat gravris
kring båren, som ställdes på ett par pallar sidas vid
fästingbrän.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV